

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження Євдокимова Дмитра Андрійовича на тему: «Адміністративно-правові засади здійснення розслідування у справах про адміністративні правопорушення органами Національної поліції», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Адміністративна відповідальність за своєю природою є відповідальністю ретроспективною, тобто факти, що служать підставою такої відповідальності, перебувають у минулому. Навіть у тому випадку, якщо порушення правил дорожнього руху, громадського порядку і т. ін. здійснюються на очах у працівника поліції, до моменту порушення справи вони вже є подіями минулого, і завдання поліцейського полягає у правильному і об'єктивному відтворенні цих фактів. Як свідчить практика, більшість адміністративних правопорушень, які перебувають у сфері діяльності поліції, — це правопорушення що посягають на громадський порядок та громадську безпеку, встановлений порядок управління та безпеку дорожнього руху. Тому доказування у справах цієї категорії органи поліції спрямовують, головним чином, на встановлення саме таких обставин, які становлять об'єктивну істину (факт) у справах про порушення громадського порядку і громадської безпеки, встановленого порядку управління та на транспорті.

За таких умов, актуальність та своєчасність дисертаційного дослідження Євдокимова Дмитра Андрійовича на тему: «Адміністративно-правові засади здійснення розслідування у справах про адміністративні правопорушення органами Національної поліції» не викликає жодних сумнівів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до основних положень Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287/2015; «Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р.

Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016 – 2020 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р., плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає у тому, щоб спираючись на аналіз наукових поглядів вчених, а також норм чинного законодавства України, з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правових засад здійснення розслідування у справах про адміністративні правопорушення органами Національної поліції, та на основі узагальнення позитивного зарубіжного й вітчизняного досвіду розробити пропозиції та рекомендації спрямовані на вдосконалення законодавства у відповідній сфері.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Науково-теоретичне підґрунтя дослідження становлять наукові праці фахівців із галузі адміністративного права, а також адміністративного процесуального права. Окрім того, було використано здобутки фахівців з інших галузевих дисциплін, як-то: кримінальне право, психологія, філософія, соціологія, теорія держави і права, тощо. Нормативною основою дослідження є сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, зокрема: Конституція України, кодифіковані акти, а також низка інших законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які закріплюють адміністративно-правові засади здійснення відповідної діяльності. Інформаційну та емпіричну основу дисертації становлять узагальнення практики здійснення розслідування у справах про адміністративні правопорушення органами Національної поліції, довідкові видання, статистичні матеріали. У ході підготовки дисертації автором використано власний досвід роботи.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правових засад здійснення розслідування у справах про адміністративні правопорушення органами Національної поліції.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що підготовлене дисертаційне дослідження є однією з перших спроб, комплексно, за допомогою використання сучасних методів та на основі аналізу наукових поглядів вчених і норм чинного законодавства, з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правових засад здійснення розслідування у справах про адміністративні правопорушення органами Національної поліції, а також розробити відповідні пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення норм чинного адміністративного законодавства у відповідній сфері.

У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд наукових положень і висновків:

- вперше наголошено на тому, що на відміну від кримінально-процесуального законодавства, в якому чітко визначені та врегульовані нормами права всі стадії процесу, - адміністративне законодавство не окреслює стадій провадження у справах про адміністративні правопорушення, що призводить до плутанини та неузгодженості, а від так, це обумовлює необхідність підвищення вимог, які висуваються до поліції під час провадження у адміністративних справах, зокрема щодо: встановлення фактичних обставин у справах; фіксації та кваліфікації правопорушення; рівня професіоналізму та особистої відповідальності поліцейських (с.15);

- відмічено, поряд із обов'язковими стадіями провадження в справах про адміністративні правопорушення можна назвати ряд факультативних процесуальних стадій. Наявність або ж відсутність останніх головним чином обумовлена волевиявленням учасників провадження, а також необхідністю

розв'язання загальних завдань провадження, тобто охорони прав, свобод та інтересів особи. З огляду на це такий критерій як ступінь обов'язковості не можна брати в основу наведення відмінностей між процесуальними стадіями й етапами провадження в справах про адміністративні правопорушення (с.70);

- з'ясовано, що сутність адміністративного розслідування як стадії провадження в справі про адміністративне правопорушення може бути розкрито як законодавчо закріплену сукупність процесуальних дій та етапів, здійснюваних компетентними суб'єктами задля виявлення та фіксації правопорушення, його кваліфікації та в цілому створення належних умов для повного й об'єктивного розгляду справи про адміністративні правопорушення, що завершується складанням протоколу про адміністративне правопорушення й направленням матеріалів за підвідомчістю (с.72)

- доведено, що здійснення адміністративного розслідування слід розглядати як реалізацію органами, наділеними адміністративно-юрисдикційними повноваженнями, комплексу процесуальних дій щодо виявлення та перевірки обставин і фактів, що мають значення для попередньої кваліфікації вчиненого правопорушення, та підстав для порушення провадження у справі на стадії адміністративного розслідування. З огляду на зазначене вище, здійснення адміністративного розслідування органами Національної поліції – є самостійним циклом щодо реалізації уповноваженими суб'єктами поліції своєї компетенції, що має свою специфічну мету, завдання та особливості (с.117);

- аргументовано, що відсутність нормативного визначення конкретних категорій суб'єктів уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення призводить до різної практики в органах поліції: такі справи розглядають або дільничні офіцери поліції або начальники сектору превенції патрульної поліції, при чому за абсолютно незрозумілим критерієм. Якщо ж не провести диференціацію повноважень співробітників поліції ідентична ситуація виникне при здійсненні адміністративних

розслідувань, що призведе не тільки до дублювання повноважень поліцейських, а і перешкоджатиме його об'єктивному проведенню (с.168);

- зазначено, що здійснення аналізу шляхів удосконалення нормативного врегулювання процесу адміністративного розслідування необхідно розпочати з визначення головних завдань та цілей удосконалення. Останнє передбачає усунення явних проблем, спрощення механізмів, ліквідацію прогалин та колізій, а також підвищення рівня результативності. Тобто, зосереджуючись на удосконаленні процесу адміністративного розслідування головна мета такої діяльності проявляється саме в підвищенні її ефективності. Саме ця категорія є визначальною під час оцінки будь-якого явища (с.170).

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, зокрема у: науково-дослідній сфері – для подальшого розроблення теоретичних та практичних проблем, пов'язаних із здійсненням розслідування у справах про адміністративні правопорушення органами Національної поліції; правотворчості – як основа для вдосконалення адміністративного законодавства, яке визначає правові засади здійснення розслідування у справах про адміністративні правопорушення органами Національної поліції; правозастосовній діяльності – з метою удосконалення окремих практичної діяльності Національної поліції України щодо здійснення розслідування у справах про адміністративні правопорушення; навчальному процесі – під час підготовки підручників, навчальних посібників, науково-методичних матеріалів із дисциплін «Адміністративне право» та «Адміністративний процес».

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься чимало спірних, неузгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямками подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

1. Так, в ході наукового дослідження здобувач неодноразово використовує термін «адміністративне провадження». Окрім того, поняття адміністративне розслідування він тлумачить як самостійну стадію провадження у справах про адміністративне правопорушення. З огляду на це, додатково хотілося б уточнити, що взагалі, на переконання автора, представляє собою «адміністративне провадження»?

2. На сторінці 71 здобувач цілком слушно вказує, що у найбільш загальному розумінні адміністративне розслідування слід тлумачити як самостійну стадію провадження у справах про адміністративне правопорушення, що складається із сукупності процесуальних дій, які проводить посадова особа адміністративно-юрисдикційної компетенції, в межах визначених законом, щодо виявлення та перевірки обставин і фактів, що мають значення для вирішення питання стосовно наявності або відсутності складу такого правопорушення, та підстав для порушення провадження у справі. Втім, дане твердження було б більш змістовним, якби він навів перелік особливостей, які притаманні адміністративному розслідуванню у досліджуваному контексті.

3. Деякі висновки здобувача носять суто декларативний характер. Так, до прикладу, на сторінці 120 дисертації автор, що здійснення адміністративного розслідування у провадження в справах про адміністративні правопорушення є важливою складовою правозастосовної діяльності органів Національної поліції, адже від правильності і послідовності вчинення процесуальних дій на цій стадії залежить чи будуть застосовані до правопорушників заходи адміністративного примусу.

4. Більш змістовного обґрунтування потребує наукова думка про те, що наразі необхідно не тільки забезпечити оперативну інтеграцію інституту адміністративного розслідування в адміністративне законодавство, а і створити належні умови його функціонування, шляхом здійснення низки організаційно-правових заходів, суть яких полягає в внесенні змін до чинних нормативно-правових актів, що регламентують процедуру здійснення провадження в

справах про адміністративне правопорушення (с.167). Зокрема, автору варто було запропонувати шляхи вирішення цих проблем.

5. Досліджуючи напрямки вдосконалення інституту адміністративного розслідування на нормативному та правозастосовному рівнях здобувачу варто було приділити увагу зарубіжному досвіду у цій сфері. Зокрема цікавою є думка автора стосовно того, як він оцінює діяльність поліції України в порівнянні з іншими державами Європи та Світу?

Натомість висловлені зауваження підкреслюють актуальність та важливість дослідження, носять характер побажань та не можуть суттєво вплинути на загальну високу наукову цінність рецензованої роботи та позитивну оцінку проведеного автором дослідження.

Дисертаційна робота Євдокимова Дмитра Андрійовича на тему: «Адміністративно-правові засади здійснення розслідування у справах про адміністративні правопорушення органами Національної поліції» відповідає галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року №283), п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року №167. Євдокимов Дмитро Андрійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Професор кафедри публічного права
Східноєвропейського університету
імені Рауфа Аблязова,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки

М.В. Лошицький

